

Apvīlētās senas vara monētas Ventspils muzeja krājumā

Starp dažādiem mazvadžīgiem sīkumiem, kas ar domu “kādreiz nodērēs” glabāti vecu lauku māju sīklietu krājumos, nereti atrodamas arī 18.gs. beigu – 19.gs. vidus Krievijas impērijas vara monētas. Tas nebūtu nekas neparasts, ja vien šo monētu malas vietām nebūtu stipri novīlētas, dažkārt bojājot pat pusi no senās naudas. Šīs vecās vara monētas atspoguļo kādu īpatnēju tautas dziedniecības metodi, kas saistīta ar vara dziedinošajām īpašībām.

Vara monētu izmantošana joprojām ir populāra arī mūsdienu alternatīvajā medicīnā – tā, piemēram, ja cilvēks saslimst ar traheobronhītu, vara monētas esot jāliek uz kakla, ja sāp sirds, monētas jāliek zematslēgas bedrītē, ja plaušu karsoņa gadījumā vakarā ir augsta temperatūra, tad pēc vara monētu uzlikšanas temperatūra no rīta ir normalizējusies. Vara monētu terapija atvieglojot arī pēcinfarkta stāvokli. Uzskaitījumu varētu turpināt gandrīz bezgalīgi. Starp daudzajām “receptēm” nereti minēta arī tāda, kurā vara vitriola-sīpolu-egļu sveķu-olīveļļas ziede kaulu lūzumu ātrākai sadziedēšanai.

Ja gandrīz visās mūsdienu receptēs varš tiek lietots arī, tad apvīlētās vara kapeikas saistās ar daudz radikālu vara izmantošanu ārstniecībā – vara iekšķīgu izmantošanu. Kaulu lūzuma gadījumā no šādām monētām novīlētais vara “pulveris” tika dots mājdzīvniekiem, ticot, ka varš līdzēs kauliem saaukt daudz ātrāk. Šāds ārstēšanas veids fiksēts arī tautas ticējumos (“*Ja aita pārļauzusi kāju, tad tai vajaga dot barībai līdzās sarīvētu kaparu.*” /J. Ķikuts, Nīca./; “*Ja aita kāju salauzusi, tad vajaga sarīvēt varu un iedot ar citu barību aitam.*”/J. Banazis, Nīca./). Šādi ārstētas arī vistas un citi mājdzīvnieki, saglabājušās pat liecības, ka, vēlāk izmantojot šos dzīvniekus pārtikā, uz saaugušā kaula bijušas redzamas vara pēdas, pulverveida metālam ‘*honākot līdz slimajai vietai*’. No monētām savīlētais varš dots arī citu slimību gadījumos (“*Kad aitas ar iekšām slimojot, tad tām vajagot iedot samaltu kaparu ar pienu.*”/R. Bērziņš, Annenieki./). Šāda terapija dažkārt arī izmantota, ja kāju vai roku salauzis cilvēks. Pēc lūzuma nofiksēšanas savīlētais varš ticis dzerts, iemaisīts siltā ūdenī. Šim nolūkam derīgas bijušas tikai “īsta” (tīra) vara monētas, tādēļ arī tik rūpīgi tika glabātas senākās, Katrīnas II, Pāvila I, Aleksandra I un Nikolaja I laikā kaltās lielās vara 5 un 2 kapeikas.

Apvīlētās vara monētas kā bojātas un maznozīmīgas reti kad nonāk muzeju krājumā. Ventspils muzejā glabājas trīs šādas 19.gs. pirmajā pusē – vidū kaltās kapeikas. Interesanti atzīmēt, ka arī Igaunijā vara monētas tautas dziedniecībā tikušas izmantotas līdzīgi.

P.S. Ventspils muzejs lasītājiem nerekomendē šādu vara monētu lietojumu lūzuma gadījumos mūsdienu situācijā.